

ЛЕКЦІЯ № 8

Тема: 4.3 Сучасна технологія вирощування цукрових буряків.

Мета: Ознайомити з технологією вирощування насіння цукрових буряків.

Виховати увагу, допитливість.

Розвинути професійний інтерес.

Тип заняття: Лекція з елементами бесіди.

Міжпредметні зв'язки: Ботаніка, Насінництво і селекція.

Обладнання: -

1. Вирощування насіння цукрових буряків висадковим способом.
2. Вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом.

1. Цукрові буряки мають дворічний цикл розвитку рослин: у перший рік з насіння утворюються коренеплоди, які залежно від району і технології насінництва протягом зими зберігають у кагатах або у спеціальних сховищах, а навесні висаджують у ґрунт для одержання насіння. У південних районах коренеплоди першого року життя восени не викопують з ґрунту, а лише приорюють, а навесні відкривають. Рослини, які виростають з коренеплодів, називаються висадками. Саме на їх стеблах утворюється насіння.

Цукрові буряки - перехресно вітрозапильна культура, тому висадки різних сортів, батьківських форм гібридів і ділянки гібридизації слід розміщати на ізольованих площах (2 – 3 км від висадків інших сортів буряків).

Технологія насінництва цукрових буряків включає такі операції:

- сівбу насіння і вирощування маточних коренеплодів;
- зберігання маточних коренеплодів в осінньо-зимовий період у кагатах або в ґрунті (при безвисадковій технології вирощування);
- вирощування висадків, які утворюють насіння.

Агротехніка маточних коренеплодів помітно відрізняється від вирощування фабричних буряків. Під маточники батьківських форм гібридів і сорти відводяться площі, чисті від бур'янів та інфекційних хвороб, тобто ті, на яких протягом 3 – 4 років не вирощували буряків. Під маточники вносять органічні добрива в дозах, рекомендованих з урахуванням бонітету ґрунту - 25 - 60 т/га. Зяблеву оранку і зароблення органічних добрив проводять на глибину 28 – 30 см. Навесні якомога раніше ґрунт боронують, поверхню вирівнюють.

Насіння для одержання маточних коренеплодів висівають рано навесні, в районах достатнього зволоження та в умовах зрощення – пізніше (на початку червня). Для одержання маточних коренеплодів оптимального розміру і масою не менш як 350г збільшують норму висіву насіння на 10 – 15%. Після

проріджування на кожному гектарі має залишитись 140 – 160 тис. рослин (14 – 16 рослин на 1м²). Проріджують буряки такими способами: поперечним механізованим букетуванням з відстанню між рослинами 4,5 - 8,5 см по 1 – 2 рослини в гнізді або 8,5 – 16 см по 2 рослини в гнізді; вздовж рядковим механізованим проріджуванням сходів за схемою виріз 2,5 – 7,5 см залишаючи у букеті по 1 – 2 рослини.

Середня кількість коренеплодів при таких проріджуваннях становить 135 – 145 тис. га. Приріст коренеплодів за добу становить 4 – 5 г, а вихід так званих ділових коренеплодів – 105 – 115 тис. штук.

Догляд за маточними цукровими буряками протягом літа полягає у регулярному розпушуванні міжрядь та знищенні бур'янів у рядках, знищенні квітучих рослин, з пожовклим листям і хворих.

Маточні коренеплоди починають збирати (залежно від погодних умов) наприкінці вересня – на початку жовтня. Збирають комбайнами. Викопані коренеплоди в цей же день укладають в кагати на зимове зберігання. Під час викопування, перевезення, укладання в траншеї слід запобігати травмуванню коренеплодів. Укладенні в траншеї коренеплоди вкривають соломкою і прошарком землі. Вздовж траншеї встановлюють витяжні дерев'яні коробки. При зниженні температури шар землі над траншеями збільшують до 30 – 35 см.

Узимку треба стежити за температурою в кагатах і за допомогою примусового вентилявання знижувати її або додатково закривати гагати шаром землі.

Кагати відкривають навесні. За кілька днів до висаджування в ґрунт коренеплоди ретельно перебирають, викидають підгнилі та зіпсовані, дуплисті, вилчасті, нетипові для розмножуваного сорту та батьківських форм.

Коренеплоди висаджують бурякосадильним комбайном. Його треба відрегулювати і весь час контролювати роботу, домагаючись правильного розподілу маточників на площі, загортання у ґрунт так, щоб головка кореня була на рівні поверхні ґрунту.

Якщо насінгосп вирощує гібридне насіння цукрових буряків, то на ділянках гібридизації висаджують коренеплоди обох батьківських форм у такій послідовності: 4 рядки коренеплодів материнської і 2 рядки батьківської форми. Можна застосовувати й інші співвідношення між кількістю рядків батьківських форм. Для того щоб розпізнати рядки батьківських форм, підсівають маячну культуру. Догляд за буряковисадками проводять своєчасно і високоякісно. Він полягає в 3 – 4 разовому розпушуванні міжрядь (до змикання рядків). Важливо до початку цвітіння знищити (обламати) хворі і нетипові для рослин стебла.

2. У південних районах насіння буряків у невеликій кількості вирощують безвисадковим способом. Догляд за посівами полягає у своєчасному розкриванні буряків навесні, перевірці їхнього стану, підживленні рослин і знищенні бур'янів.

Насіння починають збирати, коли пожовтіє 20 – 30% клубочків, роздільним способом. На ділянках вирощування гібридного насіння спочатку збирають рослини батьківської, а потім – гібридне насіння материнської форми.

Обмолочують насіння комбайнами.

Насіння на току очищують від решток стебел, листя та інших домішок, просушують і відправляють на зберігання.

Література: 1. О.І. Зінченко, В.Н. Салатенко, М.А. Білоножко
Рослинництво. – Київ: «Аграрна освіта», 2001, стор. 251 – 272.

Контрольні запитання

1. У чому полягає значення цукрових буряків, де вони поширені і яка їх урожайність?
2. Дайте характеристику біологічних особливостей цукрових буряків.
3. Охарактеризуйте значення одноросткових цукрових буряків. Назвіть поширені сорти і гібриди.
4. Дайте характеристику основних агротехнічних вимог до вирощування цукрових буряків.
5. Проведення яких заходів передбачає інтенсивна технологія вирощування цукрових буряків?
6. Яке місце займають цукрові буряки в сівозміні і як проводять обробіток ґрунту?
7. Де вирощують і готують насіння цукрових буряків до сівби?
8. Які ви знаєте способи підготовки насіння до сівби?
9. Назвіть способи, строки і норми висіву цукрових буряків.
10. Коли починають збирати цукрові буряки? Якими способами збирають коренеплоди і які системи машин застосовують на збиранні?